

Komentarji

Hitlerjevi sodniki v Nemčiji po vsej sili dokazati svedo, da so štirje komunisti po-
pri požigu nemške zbor-
palace. Javno mnenje po
svetu je, da so fašisti sami
da bodo imeli pretvezo
teror proti marksizmu, toda
vstrajajo, da morajo ko-
trpeti za njihovo krivdo.
Najbolj je procedura faši-
sodišča. Sicer ima ka-
istična justica po vsem
sloneča na barbarizem
mačevalnosti, toliko lu-
kolikor jih ima avstrijski
toda fašistična je dosegla
Eden izmed obtožencev,
Dimitrov, je vsak dan iz-
ljen od obravnave. Dimitrov
svoj zagovornik in za
govorjare, vendar se ne
glavarijati in ne sme biti
ko igrajo za njegovo
Ta fina justica mora do-
svojo posebno dvorano v
muzeju, v katerem bo
barbarizem dvajsetega
tisočletja!

VLADA NE BO OD- REKLA PODPORE STAVKARJEM

Visoki vladni uradniki zanikali
zadevno časopisno vest

Washington, D. C. — (FP) — Ko je Associated Press na predvečer zaključka konvencije Ameriške delavske federacije poslala časopisno vest, "da je neki visok vladni uradnik izjavil, da bo načelnik federalne pomožne akcije Hopkins izstradal tiste stavkarje, ki so šli na stavko na podlagi razlogov, katere zvezni delavski departament ne odobrava," je Hopkins takoj zanikal to vest.

Hopkins je izjavil, da ni imel nikdar takega načrta v mislih. Rekel je tudi, da predsednik Roosevelt še vedno vztraja na svojem stališču, "da ne sme biti nihče lačen v tej deželi, dokler bo federalna vlada lahko financirala pomožne akcije." Načelnica delavskega departamenta Perkins je tudi izjavila, da ne ve ničesar o takem načrtu in da mu sploh ni naklonjena.

Sumnja obstoja, da so za omenjeno vest odgovorni republikanski politiki, ki so s tem hoteli prisiliti predsednika Roosevelta na izjavo, da li je on za ali proti nasiljevanju stavkarjev kot takih.

Vlada je pozabila na po- ljedelske delavce

Za nje ni nobenega pravilnika,
ki bi jih protektiral

Washington, D. C. — (FP) — Poljedelski delavci nimajo nobenega prijatelja v vladi. Izgleda, da za njo sploh ne eksistirajo, kajti noben zakon in ukrepi, ki so bili sprejeti, odkar je Rooseveltova administracija na krmilu, jih ne protektirajo. Tako je pokazala študija sprejete zakonodaje. Dasi poljedelski delavci tvorijo največjo posamezno grupo delavcev v tej deželi, jih vlada najmanj upošteva.

Vlada je že dolgo zaposlena pri akcijah za pomoč farmarjem, na delavce, ki so upošleni na farmah, pa je popolnoma pozabila. Mezde poljedelskega delavca ne protektira noben zakon in ne pravilnik. Njegove delovne ure niso omejene in za njegov položaj se nihče ne briga. Najbolj izkoriščani izmed poljedelskih delavcev so tisti, ki so upošleni na poljih sladkorne pese v Colorado in Michiganu ter obiralec sadja v Californiji. Ti delavci so po večini mehičani in Filipinci.

Kakor sedaj kaže, nima zvezni poljedelski departament nika-kega načrta glede izboljšanja po-ložaja teh delavcev. Eksekutivni svet Ameriške delavske fede-racije je podvzel korake, da za-ščiti delavce, ki so upošleni v podjetjih za konzerviranje sadja in sočivja, toda poljedelske de-lavce je totalno ignoriral.

Spet rekordni dan čikaške raz- stave

Chicago. — Nedelja, 15. okto-bra, je bila drugi največji re-kordni dan za svetovno razsta-vo. Prišlo je 325,080 obiskoval-cev. Bil je zelo lep in gorak dan in naval množice je bil ogromen. Največji rekord je bil 3. sep-tembra, ko je prišlo 367,054 obi-skovalcev. Skupaj do 16. okto-bra je bilo 20,166,092 obiskov. Razstava bo odprta še 16 dni.

Vladna distribucija premoga brezposelnim

Harrisburg, Pa. — Tajnik dr-žavnega pomožnega odbora je a-peliral na federalno vlado, naj ona prevzame distribucijo pre-moga brezposelnim, da tako pre-preči graft, ki je običajno v zve-zi z razdeljevanjem podpore re-vežem.

Milijarda dolarjev za zmrznjene vloge

Vlada posodi denar za izplačanje
50% vlog v propadlih bankah.

Washington, D. C. — Pred-sednik Roosevelt je v nedeljo naznanil, da se je vlada odloči-la za ustanovitev "zavoda za li-kvidacije zmrznjenih vlog." Za-vod bo imel na razpolago približno eno milijardo dolarjev in bo izplačal vložnikom petdeset odstotkov vlog, ki leže zmrznje-ne v več tisoč zaprtih narodnih in državnih bankah po deželi. Denar bo posodila korporacija za finančno zmrznjenosti.

Milijarda dolarjev bo na raz-polago takoj in Roosevelt upa, da izplačevanje vložnikom se bo lahko začelo že v enem tednu. Upanje je, da sveža milijarda dolarjev, ki pride med ljudi, bo zelo dvignila kupno silo ljud-stva. Likvidacijski odbor, ki bo vodil to akcijo, bo posodil denar na zmrznjena premoženja propadlih bank.

Tekstilni magnatje kapitu- lirali

Pristali so na pogajanja z repre-
zentanti unije nogavičarskih
delavcev

Reading, Pa. — (FP) — Na predvečer stavke nogavičarskih delavcev v desetih tovarnah, ki naj bi prisilila magnatje na spre-jetje odloka delavcev in vladne-ga delavskega odbora, so magna-tje kapitulirali. Obvestili so A-meriško federacijo nogavičarskih delavcev, da so pripravljene na pogajanja s reprezentanti unije glede pogodbe.

Skupino tovarnarjev, ki je na-znanila kapitulacijo, je vodil Hu-go Hemmerich, predsednik Berk-shire Mills in velik sovratnik de-lavskih organizacij. Par dni prej je Hemmerich podal izjavo, v kateri je dejal, da se ne bo po-koril odloku vladnega delavskega odbora, da mora priznati unijo. Delavski odbor je podal ta odlok potem, ko se je nad 80 odstot-kov nogavičarskih delavcev, upo-slenih v tukajšnjih tovarnah, pri-glasovanju izreklo za delavsko u-nijo in proti kompanijski, kate-ro so jim tekstilni baroni hoteli vsiliti.

Nogavičarji so se pripravljali na štrajk, ko so se pričele širiti govorice, da se magnatje ne bodo pokorili odloku vladnega delav-skega odbora glede priznanja u-nije.

Berkshire Co. v Readingu je bila trdnjava openšparstva v nogavičarski industriji. Pred ne-kaj meseci pa so delavci zastav-kali, da prisilijo kompanijo na priznanje unije. Stavka se je raz-širila na ves okraj in vse delo je počivalo. To je bila prva stavka, v katero je posegel vladni delav-ski odbor. Odbor je potem izdal odlok, naj se stavkarji vrnejo na delo, kompanije pa jim morajo priznati pravico, da se pri tajnih volitvah izrečejo za ali proti u-niji. Pri teh volitvah so se delav-ci z ogromno večino izrekli za svojo unijo in proti kompanijs-ki. To je bil prvi velik udarec magnatom, ki so dolga leta silno izkoriščali delavce in zatirali vsak poskus, da se delavce organizira v unijo.

Dve elektrokciji v Chicagu

Chicago. — V noči zadnjega petka je bil usmrčen na elek-tričnem stolu v okrajni ječi Morris Cohen, ki je ubil polica-ja med ropom v zadnjem avgu-stu. V nedeljo ponoči je pa bil ravno tam usmrčen Ross King, drugi ropar, ki je tudi ustrelil policaja.

Čistilci oblik izvojevali svoje zahteve

Atlantic City, N. J. — Krog sto čistilcev oblik v tem mestu je po kratki stavki prisililo delo-dajalce na priznanje unije in drugih zahtev.

ZAKLJUČKI KON- VENCije DELAV- SKE FEDERACIJE

Krojaška unija sprejeta v fede-
racijo. Konvencija proti fe-
deralnim unijam. Johnsonova
"platforma" kritizirana

Washington. — (FP) — "Safe and sane" ali "zmerna in pa-metna" je bila 53. konvencija Ameriške delavske federacije, ki se je vršila v najkritičnejši dobi dežele. Besede "zmerna in pametna" pomenijo, da je bila konvencija konservativna. Stori-la ni nobenega zaključka, ki bi se lahko smatral za radikalne-ga, še manj pa takega, ki bi atremel po ustanovitvi nove so-cialne družbe.

Konservativnost konvencije in ameriškega unionizma je najbolj očitna v porazu resolucije za na-cionaliziranje bančnega sistema, ki je najmočnejši steber kapitali-za. Marsikateri unijski voditelj in tudi velika večina unijskih glasilov so v zadnjih par letih vo-dila vitriolično kapanjo proti bankirjem s progresivnimi in radikalnimi elementi vred.

In med tem, ko v deželi nara-šča sentiment za podpravljenje bančnega sistema, se je orga-nizirano delavstvo z ADF na čelu izreklo, naj bo dežela še nade-lje v pesteh bankirjev. Konven-cija se je sicer izrekla za tako zvane kreditne unije, kar pa ni nič radikalnega, ker niti naj-manj ne ogražajo privatnega bankirstva.

Konvencija je bila "safe and sane" tudi glede unijskega u-stroja. Prav za prav je bila re-akcionarna in je pri več zaključ-kih pokazala antagonizem do in-dustrialnega unionizma. Z zavr-ženjem resolucije v prid fede-ralnim unijam s široo jurisdik-cijo, katero je avtorizirala pred tremi meseci eksekutiva fede-racije, je konvencija pokazala ne le svojo konservativnost, pač pa je vrgla poleno pod noge tekoči kampanji za organizira-nje delavcev.

To resolucijo je zagovarjal Robert J. Watt od Massachusettske delavske federacije. Rekel je, da časi zahtevajo novih or-ganizacijskih metod, takih, po katerih bo mogoče organizirati neorganizirane delavce. Kritizi-ral je tudi visoke pristopnine, ki v nekaterih slučajih znašajo do \$1000-\$1500.

"Take pristopnine in visoki aseamenti pomenijo, da mi pri-čakujemo od delavcev s fordov-skim zaslužkom, da se vozijo v Rolls-Royce unijah. Če smo za-dovoljni, da je v federaciji le dva in pol milijona izurjenih de-lavcev, tedaj le nadaljujmo se-danjo taktiko, ni pa treba pričakovati od državnih federacij, da skušajo organizirati mase de-lavstva."

Njegovi realistični argumenti pa so bili preveč za "safe and sane" unioniste. Predsednik ko-vške unije Roy Horn je rekel, naj bodo neorganizirane mase zadovoljne z NRA, "katero smo jim mi naročili in tudi plačali zanj." Tudi visoki aseamenti so na mestu, ker "cheap" unije pomenijo nizke plače. In Horn je imel večino delegatov na svo-ji strani.

Radi tega zaključka je status nad 500 federalnih unij, ki so bile organizirane v zadnjih par mesecih, v najboljšem slučaju dvomljiv. V smislu mandata konvencije jih eksekutiva ne sme več ustanjavljati, člane teh unij pa mora razdeliti med obstoječe poklicne unije.

Pripadniki starokopitnega u-nionizma so zmagali tudi v ju-risdikcijskem sporu med pivko-varniško unijo in tremi poklic-nimi unijami. Zaključek konven-cije v tem slučaju pomeni, da v pivovarniški industriji ne sme biti industrialnega unionizma. Končni sklep o tem bo seveda naredila pivovarniška unija, ki (Dalje na 2. strani.)

Potek svetovne krize, ka- tero je izzval Hitler

Vesile pripravljajo odgovor Nemčiji. Razorožitvena
konferenca odgojena. Francija in Italija v konfliktu.
V Belgradu vidijo novo vojno. Oficielni Washington
je "presenečen". Moskva molči. Nemčija pa ropoče
in se pripravlja na "volitve"

Zahtevajo preiskavo kom- panijskega terorizma

Zastopniki jeklarskih stavkarjev
pojasnili razmere v stavkov-
nih okrožjih in zahtevali vlad-
no akcijo

Washington, D. C. — (FP) — John Meldon, tajnik in Pat Cush, predsednik Steel & Metal Work-ers' International unije ter osem drugih jeklarskih delavcev je tvorilo delegacijo, ki se je dni oglašala v Beli hiši in zahtevala, da federalna vlada odredi prei-skavo kompanijskega terorizma v Ambridgu in Greenburghu, Pa. Delegaciji je bilo povedano, naj najprej predloži pritožbe admini-stratorju industriji Johnsonu, kar je tudi storila.

Meldon in Cush sta povedala, da pobojniki in šerifski deputiji, katere vodijo distriktni državni pravdnik DiCastrique v okraju Beaver, šerif Charles O'Loughlin in policijski načelnik v Am-bridgu Flocker, napadajo jeklar-ske pikete in da so ti odgovorni za umor nekega stavkarja. Za-htevali so, da vlada odredi prei-skavo in pritira morice pred so-dišče, da dobe zaslužen kazen.

Delegacija je izjavila, da vla-da kompanijski terorizem po val zapadni Pennsylvaniji. Zatiran-je svobode govora, zborovanja in unijskih aktivnosti je splošno. Dasi zakon industrijske obnove daje delavcem pravico do orga-niziranja, jim to pravico okrajne oblasti, ki so pod kontrolo jeklar-skih in premogovnih baronov, za-nikajo. Delavci, ki se bojujejo za priznanje unije, izpostavljajo svoja življenja v nevarnost.

Medtem je vladni delavski od-bor naznanil, da je National Steel Co. v Weirtonu, W. Va., odkloni-la njegov predlog, katerega je sprejelo 13,000 jeklarskih stav-karjev, glede izravnave konflik-ta na podlagi pogojev, katere je predložil ta odbor.

Stavka jeklarskih delavcev v Weirtonu je izbruhnila, ko je Na-tional Steel Co. odklonila poga-janja s reprezentanti Amalgama-ted Association of Iron & Steel Workers unije, ki je pridružena Ameriški delavski federaciji.

Mussolini hoče, da Av- strija zatre socialiste

Novi izgredi na Dunaju

Dunaj, 16. okt. — Podkance-lar Emil Fey je včeraj v jav-nem govoru izjavil, da fašistični Heimwehr ne bo miroval, dok-ler ne bo socialistična stranka v Avstriji razpuščena. Fey je sirovo napadel socialistično kon-ferenco, ki se je vršila na Dunaju zadnjo soboto. Rekel je, da "v Avstrijo prihajajo tudi mar-kasisti iz Francije, Anglije in Če-hoslovakije in se drznejo meša-ti v avstrijske notranje zadeve." Vlada bo poskrbela, da se to ne zgodi več.

Avstrijski socialisti imajo in-formacije, da je Mussolini že večkrat sugeriral Dollfusu, naj razpusti socialistično stranko in zatre vsako politično opozicijo. Včeraj so bili izgredi v okoli-cki kopališča v bližnjem pred-mestju. Spopadli so se naciji in socialisti. Policija je interveni-rala in aretirala 26 izgreznikov.

Stavka krznarskih delavcev

Danbury, Conn. — Nad tisoč delavcev je zastavkalo proti Den-bury Fur Co., ko je družba odklonila priznanje unije.

Ženeva, 16. okt. — Vodilni de-legatje razorožitvene konferen-ce so včeraj sklenili, da se razo-rožitvena razgovorjanja odlože za nekaj časa, morda za "teden dni", da se medtem "razčisti" svetovni položaj. Obenem so sklenili, da velesile odgovore Nemčiji na njeno naznanilo gle-de izstopa iz Lige narodov in iz razorožitvene konference. Ne-katera Hitlerjeva zavijanja za-htevajo pojasnila.

Istočasno velesile same niso edine, kako bi postopale. Fran-cija in Italija sta v konfliktu. Mussolini vidi v Hitlerjevi ak-ciji konec razorožitvenih poga-janj in predlaga, da se diploma-tična akcija prenese v okvir nje-govega četverdržavnega pakta, ki jamči za desetletni mir v Ev-ropi; Francija na drugi strani vstraja, da se vsa akcija vrši v okviru Lige narodov v Ženevi. Ameriški delegat Norman H. Davis na razorožitveni konfe-renci je izjavil, da je Amerika proti razpustu razorožitvene konference in on bo deloval s vsami silami, da konference na-daljuje svoje delo ne glede na to, če je Nemčija zraven ali ne.

Berlin, 16. okt. — Nacijska Nemčija je včeraj s silnim hr-pom in ropotom demonstrirala, da stoji za Hitlerjem, pa naj pride kar hoče. Seveda, demon-strirali so le fašisti in njihovi zavezniki nacionalisti; samo te je bilo ališati. Zlasti mladina je bila najbeanejša. Povsod saste-va s svastiko, godba in parade. Nemčija se zaveda, da je v tej krizi osamljena. Niti enega za-veznika nima, na katerega bi mogla računati s gotovostjo. Kljub temu silno veruje v svo-jo "prerojeno moč."

Voditelji so treznejši; vedo, kako bi bilo, če se vsa Evropa dvigne proti njim. Dr. Jos. Goebbels, minister prosvete in propagande, je včeraj namignil, da se Nemčija lahko vrne v Ligo in na razorožitveno konferenco, ako velesile spoznajo svojo smo-to in ji priznajo enakopravnost, ampak brez priznanja te časti ni več povratka nazaj.

Zunanji minister, baron Neu-rath, je zagotovil ameriškega poslanika Doda, da bo vlada od-slej "strogo pazila", da se napadi na ameriške državljane ne po-nove več. Poskrbela bo tudi, da bodo napadalec kaznovani.

V teku so priprave za "voli-tve", ki bodo 12. novembra. Vo-lilno kampanjo bodo vodili le naciji. Vlada je že posvarila o-pozicijo, da ne bo trpeli sebi na-vrotnih kandidatov. Vsak kan-didat mora dobiti 60,000 podpi-sov in danes bo težko dobiti 60,000 volitev, ki bi dali svoje podpise za kandidata "mrtve stranke". . . . Kandidirali bodo torej le fašisti in prihodnja "zbornica" bo stoodstotno Hit-lerjeva.

Dunaj, 16. okt. — Vladi na Balkanu gledajo v Pariz in Rim, odkoder prihajajo navodila za nje. Oficielni Belgrad molči, to-da beigradska "Pravda" piše, da Nemčija hoče imeti vojno.

Moskva, 16. okt. — Sovjetski krogi so mnenja, da je položaj, izvirajoč iz akcije fašistične Nemčije, "zelo interesanten", drugega uradnega komentarja pa ni. Da bo sovjetska vlada nadaljevala svoja prizadevanja za razoroženje, je dokaz brzo-javka, ki jo je poslal predsednik vlade Molotov v Ženevo zago-tavljajoč razorožitveno konfe-renci, da je Sovjetska unija ved-no pripravljena sodelovati pri reani akciji za razoroženje na-rodov.

(Dalje na 2. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE POKROVITELJEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodna in Zdravstvena društva (izven Či-
caga) in Kanado \$6.00 na leto, \$8.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Clevel-
and, \$7.50 na leto, \$9.75 na pol leta; na In-
ternaturo \$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Čena oglaševanja po dogovoru. — Rokopisi ne se
vračajo.
Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vae, kar ima etik s listom:

PROSVETA

1657-49 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Obiskovalci razstave

Chicago. — Svetovno razsta-
vo in urad SNPJ so obiskali:
Marian E. Konchan, predsednik
novoustanovljenega angleško po-
slujočega društva SNPJ, Clevel-
and, O.; Dorothy R. Pultz, Cle-
veland, O.

Pionir umrl

Ottawa, Ill. — Umrl je Matija
Strohen, star 75 let in doma
iz Gornje Straže pri Novem me-
stu. V Ameriki je bil 35 let in
zapušača tri sinove in omoženo
hčer. Strohen je sodeloval pri u-
stanovitvi društva Triglav št. 2
SNPJ v La Sallu, Ill., in na drugi
redni konvenciji SNPJ v Chi-
cagu leta 1905 je bil izvoljen za
podpredsednika jednote.

Se eden grob

Milwaukee. — Dne 13. okto-
bra je umrla v okrajni bolnišni-
ri v Wauwatosa po dolgi in mu-
čni bolezni Mary Pangre, stara
55 let in doma od nekdaj na Do-
lenjskem. Zapušača moža, dva
odrasla otroka in brata. Pogreb
je oskrbel Ermenčev zavod.

Promocija bolničarke

New York. — Miss Mary Ker-
zieh (Kržič), hči slovenskega
farmorja v Cherry Valleyju, N.
Y., in bolničarka v veliki bolni-
šnici Montefiore, je bila zadnje
dni imenovana za nadzornico
vseh bolničark v omenjeni bolni-
šnici.POTEK SVETOVNE KRIZE.
KATERO JE IZZVAL HITLER

(Nadaljevanje s 1. strani.)

London, 16. okt. — Angleški
uradni krogi so tiho. Bojazni,
da se razorožitvena konferenca
razbije, še ni. Vlada je obvestila
zunanjeja ministra Johna Simo-
na, naj ostane v Ženevi.Washington, D. C. — Držav-
ni tajnik Hull je dejal, da je bil
"presenečen" nad korakom Nem-
čije. Ameriška vlada se strinja
z odmorom razorožitvene kon-
ference, je pa odločno proti raz-
pustu konference in upa, da ak-
cija Nemčije ne bo imela kakih
zlih posledic.Ameriški katoliški duhoven po-
hvali HitlerjaMilwaukee, Wis. — Rev. Pe-
ter F. Dietz, župnik katoliške
fare sv. Monike v tem mestu, je
zadnje nedeljo v svoji pridigi
dejal, da je diktator Hitler izvr-
šil dobro delo, ker je zatrl "hu-
dobno časopisje" in pometel z
"umazaniam odrom". Dalje je re-
kel, da bi Amerika tudi potre-
bovala nekoga, ki bi zatrl "zlo-
bo ameriško časopisje", zaščite-
no po "sakrosanktni svobodi ti-
ska", kar ni nič drugega kakor
"zastareli liberalni fetiš". Svo-
bode tiška ni, je nadaljeval
Dietz. Časopisi so privatna svo-
jina in vsak list tiška le to, kar
se lastniku zljubi in kar mu ko-
risti.Obtožbe proti graftarjem v San
FranciscuSan Francisco, Cal. — Velep-
rota je te dni obtožila štiri noto-
rične sleparje, ki so izlekli iz
delavcev veliko denarja, ko so
jih forsirali na kupovanje oble-
ke in drugih potrebščin po ode-
rskih cenah. To so delavci mo-
rali storiti, drugače niso dobili
službe.

Delavske zmage v New Yorku

New York. — V zadnjih par
dneh je bilo izvojevanih več bitk
za priznanje unije po kratkih
stavkah, katere so vodili čistil-
ci oblek, čevljarji in drugi de-
lavci.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Rooseveltov "socializem"

Gowanda, N. Y. — Ko je seda-
nji predsednik Združenih držav
marca meseca proglasil "bančni
praznik," so morale vse banke
zapreti vrata. Nekatere izmed
bank so še danes zaprte. Takrat
se je zavpilo na glas: "Aha! Se-
daj je prišel na krmilo vlade
človek, ki bo rešil ljudski denar,
kolikor ga niso še bankirji za-
igrali na Wall streetu. Vsi kru-
ki pojdejo v luknjo!"Tako je bilo mnenje večine
ljudstva takrat.Na milijone in milijone dolar-
jev delavskega denarja so po-
kradli, oziroma si izposodili, da
so z njim spekulirali na raznih
borzah z željo, da obogate. Kar-
te se niso obnesle in ljudski pri-
hranjeni denar je šel tja, kjer
ga je že odnekaj preveč. Well,
velike ribe so požrle male, dela-
vec se je pa obrisal pod nosom
za svoj denar.Če si takrat skušal povedati
ljudem, da takšni "bančni praz-
niki" so prav v malo korist de-
lavcu in da tisti, ki so denar po-
gnali po vodi, ne bodo nikoli v
temnicah zaradi tega vnebovpi-
jočega greha, se ti je marsika-
teri smejal. Če si argumentiral
z ljudmi, da bo ta vlada skušala
po svojih najboljših močeh de-
lovati v korist bankirjem, ne v
korist nevednemu delavstvu, si
dobil odgovor, da nič ne veš.Sedaj pa pogledjmo, kdo je bil
v pravem. Voditelj 120 milijon-
skega naroda so pričeli s prei-
skovanji, klicali so in še kličejo
razne bančne vodilne glave v
Belo hišo, da se izve, kam je šel
ljudski denar. Da, kam je šel?
Proketo hitro se ga zaigra, ko
veliki gospodje začnejo proda-
jati delnice od \$50 do \$80, po-
tem pa vrednost istih poženejo
navzdol, da ravno iste delnice
potem nazaj pokupijo od malih
"suckerjev" po 20c in se vse le-
po steka v njihov žep. Toliko so
vendar izvedeli od njih, toda od
marca pa do danes še ne vem, da
li bi kateri od teh bankirjev
kaznovan zaradi tega. Menda
zato, ker se že precej časa ne-
kaj šušlja, da je imel Woodin
tudi prste vmes pri silnih po-
četjih, sedaj pa gospodari z bla-
gajno of USA. Lepa reč, kaj?
Resnica je pa vendarle.Vlada je že mnogo denarja, ki
je večina delavskega (potom
davkoplačevanja; kapitalistične-
ga ni veliko, kar oni plačajo do-
hodninskega davka, določeno po-
lovičje nazaj), dala bankirjem,
da zopet banke poslujejo. In če se
ne motim, jim celo daje denar,
da lahko nekaj dajo nazaj ljud-
stvu, kar so bankirji zapravili.
In to samo radi tega, da demo-
kratije in bankirji zopet dobe
nazaj zaupanje ljudstva. Mesto
da bi vlada sama imela svojo
banko in protektirala delavske
centra, pa še tisti denar, kar ga
ima, šiplje bankirjem. Zakaj ne
bi raje svojo pošto hranilnico
in sistem poslovanja pri isti ma-
lo izboljšala, krukom pa ukaza-
la: "Nič več ne boste igrali z
denarjem trpečega ljudstva! Če
bo kdo igral, bo vlada. Vi pa, če
niste zadovoljni, pojdite v to-
varne delat za 35c na uro in se
prepričajte, koliko časa in tru-
da vzame in koliko si mora de-
lavec pritrgati pri hrani in dru-
gem, da stisne stotak. Poskusi-
te tudi vi tako in potem igra-
te s svojim denarjem — z ljud-
skim nič več."Toda, ker je ta vlada ravno
takega kalibra kot so bile prej-
šnje, si misli: "Malo bomo za-
vpili, še bolj pa nevednega Ja-
neza pripravili k temu, da bo
imel zaupanje v nas. Skušali bo-
mo na vse načine, saj veliko
"brain trusta" ne potrebujemo,
da se lahko delavce nablufa.
Vzemimo v vladni blagajni, daj-
mo bankirjem, ki jih bomo po-
trebovali l. 1936. Oni naj dajo
delavcem, delavci pa bodo zado-
voljni."To je torej tisto vladno gos-
podarstvo in vodja, v katerega
ima zaupanje še danes nevedno
ljudstvo. Zelo slabo je to gos-
podarstvo za tebe, delavec. Prip-
ovedovalo se ti je od strani ka-
pitalističnih nasprotnikov, da je
bil "bančni praznik" v korist
bankirjem, ne pa delavski masi.
Nisi verjel.Ta pripovedovanja se uredni-
čujejo, ti boš pa zaradi svoje
nevednosti in brezbrčnosti nosil
posledice potom še veliko večjihdavkov, katere pričakuj v bli-
žnji bodočnosti. Zaradi tega te
zavedni delavci kličejo že dolga
leta: "Zbudi se, pokaži svojim
izkoriščevalcem, da si se vendar
po dveh tisoč letih spanja pre-
budil in spoznal, da si ti delavec
tista sila, katere ima tudi del-
ničarje pravice na svetu. Svoje
pravice boš dobil le, ako stopiš
v vrste naprednega delavstva,
to je, da se pridružiš k delavski
stranki. — Nekateri rojaki
in tudi drugorodci smatrajo
sedanjo vlado z Rooseveltom
na čelu za socialistično. Ne-
davno sem slišal rojaka, ki je
pripovedoval, da je Roosevelt
največji socialist v Ameriki.
Poglejmo torej v to demokrat-
sko-socialistično gnezdo, če se
sme tako imenovati, in prišli
bomo do zaključka, da je prav
malo socializma v Rooseveltov-
vem programu.Ko je Rooseveltova admini-
stracija prišla na krmilo, je na-
povedala vojno depresiji, ban-
kirjem in goljufom. Delavcem
so obljubili krajši delovnik in
večje plače (stara igra), toda
obljub niso izpolnili. Delavstvo
je dobilo to, za kar se je izreklo
pri volitvah lanskega novem-
bra. Res je bil delovnik skraj-
šan, toda ne na splošno, a de-
lavci še vedno prejemaajo nizke
plače. Tovarne ne obratujejo
več 54 do 60 ur, temveč 40 ur,
toda delavec mora toliko produ-
cirati ko pred sprejetjem pra-
vilnikov.Priganjstvo cyete pod ka-
pitalističnim sistemom. Od pra-
vilnikov nima delavstvo skoro
nikakih koristi, dočim lastniki
tovarn še vedno kopičijo profi-
te. Uposlili so nekaj nad dva
milijona delavcev, koliko so jih
pa odpustili, tega ne povedo.
Delavcem v nekaterih obratih
plačujejo le od \$10 do \$18 na
teden, vlada in tovarnarji pa
vpiljejo na vse pretege, naj ljud-
stvo kupuje produkte, da bo več
dela in več ljudi zaposlenih, kar
bo odpravilo depresijo. Kako
naj delavec kupuje, ko je njegov
zaslužek nizek, cene potrebščin
pa stalno naraščajo?Delavci z velikimi družinami
imajo dolg v trgovinah, katere-
ga so napravili v letih brezpo-
selnosti. Dobro je, ako morejo
izhajati s tedensko plačo \$16,
ako sploh delajo. Rooseveltov
"socializem", prijatelji, je zelo
mršav.Nira sicer daje delavcem pra-
vico do organiziranja v svojih
unijah, toda mogotci nočejo
priznati te pravice. To je vzrok
za številne stavke, v katerih je
prizadetih okrog 200,000 dela-
vcev. Stavkarji zahtevajo, da
delodajalci priznajo unije, če-
mur pa se slednji upirajo z vse-
mi štirimi.Nira je le pesek v oči ljud-
stvu. Vlada pošilja svoje za-
stopnike v razna stavkovna ok-
rožja z namenom, da napravijo
mir in da bi se delavci vrnili na
delo. Delavcem pripovedujejo,da sedaj ni čas za stavke, med
tem pa vlečejo visoke plače na
račun davkoplačevalcev.Delodajalci se boje organizi-
ranih delavcev ko vrag križa.
Nekateri celo groze, da bodo za-
prli svoje tovarne in premogov-
nike, če se jih bo sililo na pri-
znanje unij. Tega se tudi de-
lavci v nekaterih krajih boje in
menijo, da je bolje delati na
podlagi odprte delavnice v slu-
čaj, da delodajalec uredniči
grožnjo in ustavi obrat.Dolžnost vlade, ako hoče v
resnici zastopati interese dela-
vcev, je, da prisili mogotce ne
samo na priznanje unij, temveč
tudi drugih zahtev in pravic.
Deloyini tedaj bi morala skraj-
šati na 30 ur in prisiliti podjet-
nike na plačevanje dostojne
mezd, da bo delavec lahko ku-
poval blago, ki ga producira. Do
tega pa ne bo prišlo, dokler bo-
do delavci oddajali svoje glas-
ve za take socialiste, kakršni so
danes v Beli hiši.Delavci morajo čitati svoje
liste, ki jih učijo in jim kažejo
pravo pot iz sedanjega kaosa.
Izvoliti morajo svoje kandidate
v zakonodaje, da bodo ti zastop-
pali njihove interese. Oprijeti
se morajo pravega socializma,
ako si hočejo izboljšati svoj po-
ložaj.

John Matekovich.

Cerkev in politika

Chisholm, Minn. — "Žene v
politiki," tako se čita v oktobr-
ski številki "Zarje," ki je glasi-
lo Zveze slovenskih žena.Neka katoliška žena piše, da
bi se morale žene bolj zanimati
za politiko in s tem pomagati
razmere. Omenja tudi državo in
sedanje slabo gospodarstvo. Vse-
ga je preveč, ljudje pa stradajo.
Na drugi strani "Zarje" pa
piše neki mož, kako morajo biti
katoliške žene pokorne cerkvi in
njenim zapovedim. Vprašanje
nastane, kako more biti katoli-
ška žena v politiki, ker cerkev
je nasprotna vsaki napredni po-
litiki?Katoliška žena mora biti po-
korna cerkvi in njenim zapove-
dim. Ona ne sme čitati napre-
dnih časopisov, ki pišejo o poli-
tiki, ker to je zanje smrtni greh.
Ona samo čita katoliške časo-
pise in mašne bukvice, katere
pa ne učijo politike, najmanj pa
kako se bi izboljšale sedanje ža-
lostne razmere. Katoliška žena
trdno veruje, da so vsi gos-
podarji na zemlji po božji volji,
za katere ona moli, slabe raz-
mere se pa ne dajo spremeniti,
ako Bog noče. Sploh, katoliška
žena si ne želi nobene izpreme-
be na zemlji. Ona vedno moli,
"kakor je bilo v začetku sveta,
tako naj bo na vse večne čase."
Katoliška žena bolj skrbi za po-
smrtno življenje kakor za po-
svetno. Če bolj na tem svetu
trpi, večje plačilo bo imela po
smrti. Katoliška žena ne sme o-
mejiti otrok, ker ona veruje, da
so otroci božji dar, v zakonu pa
mora vse križe in težave voljno
prenašati. Zanj velja tista pe-
sem, ki pravi: Težaven stan si
sem izbrala, Marija mi bo po-
magala." — ne pa politika!Vse to sem napisala zato, ker
sem bila nekoč strogo katoliška,
politike nisem razumela, dokler
nisem začela čitati delavskih li-
stov in knjig, ki razpravljajo o
politiki. Zato tudi ne morem
verjeti, da so žene lahko katoli-
ške in obenem politično napre-
dne. — Citateljica.

Vabilo na igro

North Chicago-Waukegan. —
Dramski odsek Slovenskega na-
rodnega doma se je odločil, da
ponovi zanimivo ljudsko dramo
"Prirega o polnoči" in to na
splošno željo občinstva. Upri-
zorstvo bo dne 26. nov. v Domu.
Prvič je ta odsek uprizoril to
igro pred tremi leti. V tej igri
je bilo obilo razvedrila. Branjev-
ka je dovolj prikupna. Igrala jo
bo Mary Hrovatin. Brodar je
drugi karakter, ki vsakogar za-
nimajo. Predstavljal ga bo Frank
Pezdir. Oba bosta nudila obilo
humorja."Prirega o polnoči" vsebuje
ljubezensko dramo — tragedijo
Anke in Marka. Ti dve vlogi bo-
sta igrala Frances Hrovatin in
Paul Siffler. Ankino mater bo
predstavljal Rozi Skala, sinčka
Albinčka pa L. Miller.Tudi vse ostale vloge so v do-
brih rokah, zato pa nikar ne za-
mudite te prireditve v nedeljo,
dne 26. novembra, pričetek ob
2. popoldne v Domu.

Anton Turšič.

Obnovitev dela

Chisholm, Minn. — Bivši de-
lavci pri dveh lokalnih rovih,
last Oliver Iron Mining Co., so
bili te dni poklicani na delo. De-
lali bodo le delno, ne polni čas.
V normalnih časih je v teh ro-
vih delalo do 400 delavcev. Pri-
čakuje se, da bo v doglednem ča-
su upošanih isto število dela-
vcev. Tako namreč poroča lokalni
list. Delavci bodo delali na
tri šifte, po 8 ur vsak šift. De-
lali bodo po dva tedna, potem
bodo en teden doma, itd. Delav-
cem, ki delajo zunaj rova, bodo
plačali po 42c na uro, rudarjem
pa 46c na uro.Ostale kompanije dosedaj še
niso naznanile, da li bodo tudi
one obnovile obrat v svojih ro-
vih. Lokalni list je mnenja, da
pride zadevno obvestilo še ta te-
den.Ko sem se mudil v Chicagu
prejšnji teden, sem imel v na-
črtu, da obiščem več prijateljev,
toda bolezen je moje načrte pre-
križala in moral sem nazaj v
Minnesoto.

Matija Pogorelec.

Washington vidi oblake
vojne na nebuUpanje na razorožitve izginalo.
Napetost v Evropi in na Dal-
jnem vzhodu, kjer se Japonska
pripravlja na napad RusijeWashington. — (FP)—Vlad-
ni krogi postajajo z vsakim
dnem bolj uverjeni, da ne bo v
Evropi prišlo do nikakega raze-
roženja in je le vprašanje časa,
ko bo skrhirala razorožitvena
konferenca v Ženevi. Temni ob-
laki, ki se plazijo nad Evropo in
Daljnim vzhodom, kjer besnijo
japonski militaristi in se mrz-
lično pripravljajo na vojno, po-
stajajo naglo temnejši in mož-
nost novega klanja je danes ve-
čja ko kdaj prej po svetovni
vojni.Iz Tokija prihajajo glasovi,
da nameravajo japonski milita-
risti napasti Rusijo in ji vzeti
vzhodnosibirsko železnico v
Mandžuriji ter deželo formalno
okupirati. Napetost med sovjeti
in Japonsko se naglo pomeče h
kritični točki. Rusija si sicer
prizadeva, da prepreči vojno za
vsa ceno in je napram japon-
skim imperialistom zelo popust-
ljiva.Da se izogne vojni, jim je svoj
delež te železnice ponudila v na-
kup, kar pa japonski militari-
sti smatrajo za sovjetsko slabost
in so mnenja, da je bodo dobili
tudi brez nakupa in morda celo
brez vojne. Računajo namreč,
da radi te železnice pacifiistična ru-
ska vlada ne bo hotela riskirati
vojne. In v slučaju, če jo Japo-
nska provocira kljub temu, ji bo
služila le za krinko, da Mandžu-
rijo definitivno priklapi svoje-
mu imperiju.To napetost na Daljnem vzh-
du marljivo študira ameriški
vojni štab, ki se dobi ne zmeni
za razorožitveno konferenco.Študira poročila o manevrih
panskega vojnega brodogra-
darskega, o manevrih, ki in-
vse znake, da se japonski mi-
taristi pripravljajo na veliko
cije tudi v Pacifičnem me-
na vojno z Združenimi dr-
mi.Žele se polastiti Filipins-
otočja, kjer baže kujejo za
Po vesteh s Filipinov, kje
večina prebivalcev japonske
pokoljenja, imajo japonski mi-
taristi v načrtu zavzeti ot-
z enim mogočnim udarcem
sodelovanjem svojih filipin-
skih rojakov. Da pojača svojo
armadno štab, da bi n-
dolgo vzdržati v slučaju
pritskega vojni departmen-
in bolj za večje apropiaci-
Nič manj napeta kot me-
sijo in Japonsko ni situac-
Evropi. V francoskih vla-
krogih se vidno oklepajo v
kot izhoda tudi iz tekoče
ki vedno silneje pritiska na
želo. Eksplozivna snov je se-
nacistična Nemčija, ki se
na skrivaj oborožuje, nego
psihološko pripravlja p-
no mlajšo generacijo na vo-
Nemški fašisti vezbujo vo-
celo male otroke, ki so k-
pričeli hoditi v šolo.Nacisti imajo izrazite
realistične ambicije in žele
tegniti svojo hegemonijo z
no v "izgubljene provin-
vzhodno v Rusijo in južno
no nad Avstrijo ter nemški
lom Češke. Teh ambicij n-
skrivajo. Radi tega nara-
napetosti v Evropi in se
vojni oblaki.Francoski militaristi si
žele vojne čimprej, dokler
čija ne postane prenevar-
če pride do skrahiranja ra-
žitvene konference, kar s-
neizogibno, lahko eksplodir-
ropa v bližnji bodočnosti. T-
sebnost, če se zapleteta v
Rusija in Japonska. V ten-
čaju ni izključeno, da bi N-
ja ne skušala napasti Rus-
svrho, da se polasti sovjets-
krajine, katero je Goebbe-
ljubil deliti s Poljsko, če s-
družni Nemčiji.Vojno čutijo tudi angle-
pitalisti. Zadnje dneve so
no poskočile delnice vseh
škkih municijskih in aeron-
nih tvrdk, ki večinoma ob-
jejo s polno paro. Tudi Za-
ne države rapidno grade
ladje "do vrha londonske pi-
be." In med tem, ko se voj-
Mars cinčno reži in si zad-
no mane roke, se človeške
ki bodo največ trpele, skor-
zavedajo, da stoje pred
klanjem in pustošenjem
šnega svet še ni videl.
vsem konvencijam o "re-
ji" klanja bodo imeli str-
plini in smrtonosni mikro-
tere bodo sipali iz zraka,
gatejšo zetek.Delavska grupa postavila
date v Fordovem mes-Dearborn, Mich. — Stra-
notne fronte, katero tvori
število delavskih klubov,
miniral županskega kan-
in štiri druge delavce pri-
rankarskih primarnih vo-
David Jones, podpredsedni-
to Workers unije, je kandi-
župana. Njegov protikandi-
sedanji župan Clyde Ford,
nik avnega magnata. Oba
prišla na ožje volitve v
bru.

Nad 6,000 glasov je bilo

nih proti Fordovim kandi-
pri primarnih volitvah.
born je bil doslej pod p-
kontrola Fordove kompani-
vsi uradniki od župana dol-
rajo pokoriti ukazom av-
magnata.

Kapitalist Stevens kriv

Chicago. — Ernest J. St-

Homatije na Kubi: vojaške čete patrolirajo park.

Vesti iz Jugoslavije

OLIKO POVODENJ V STRUGAH?

Prav tako kot krompir bo segnila vsa repa in pesa, pa vse korenje; to pa se pravi, da pravišim ne bo dobesedno kaj dati jesti, zakaj z drugimi pridelki jih Barjani ne morejo krmiti, ker jih nimajo; korenje, ki bi prišla še v poštev, pa je prav tako prizadeta pri povodnji. To se pravi z drugimi besedami, da morajo Barjani ali sedaj zaklati prašičke, neregijene, majhne, ali pa jih prodati za ceno, ki sploh ni resne besede vredna. Barjanom je potemtakem povodenj vzela tudi zabelo.

Njihovo nesrečo bomo vedeli pravilno oceniti, ako se zavedamo, da Barjani drugega zemljišča sploh nimajo, kakor to, ki jim je bilo poplavljen. Kmetje tu nimajo morda nekaj njiv na višjem zemljišču, ki bi bilo ostalo od povodnji neprizadeto; tu je bilo prav vse pod vodo, vsa njihova posest. Časopisna poročila niso bila prav nič pretirana: Barjani so danes zares ajromaki, stiska je zares velika. Najbolj spominja na nesrečo, ki je zadela Struge; tudi tamkaj je vse pod vodo, tudi tamkaj bo ves pridelek izgubljen.

Povodenj na Barju je bila velika. Marsikdo se je začudil, kako da kljub regulaciji še vedno take polave. Naglasiti je treba, da se poglabitev Gruberjevega kanala silno pozna; voda ne nastopi tako visoko kakor je nekdanj in hitreje odteče. Treba je namreč popraviti časopisne vesti, ki so trdile, da take povodnji na Barju že silno dolgo ni bilo. Naoprotno: že v zadnjih

ski in potiskavski jami, le podrejeno vlogi pri tej poplavi. In imajo nedvomno prav, dasi ni domoviti, da so tudi jame dodajale veliko množino vode. Zakaj tudi na drugih naših kraških poljih je imela zadnja povodenj prav tak značaj; Cerkniški potok je a tako silno množico pridrvel v jezero, da je vodo v glavni strugi pognal nazaj proti izviru, proti Gorenjemu jezeru; Ribniškemu ter Kočevskemu polju je poglavito vodo dala sosednja Bistrica s svojimi sosedji.

Se to je treba pripomniti, da se seveda nikakor ni zgodilo prvokrat, da bi bila voda iz Rašice pridrla v Dobrepolje in v Struge; odnekad se dogajajo take povodnji, samo da tako ogromne in silovite, kakor letos, pa vendarle zelo malokrat. Tudi naglica je bila letos izredna.

Da je bila ravno v Strugah povodenj tako katastrofalna, je pač poleg že navedenega v poglaviti meri še posledica dejstva, da se tu kotlina precej zoži in se voda, ki ni mogla več dalje, tudi ni mogla razliti dovolj na široko. Sicer pa moramo nekoliko točneje navesti globino. Do 30 m ali celo čez znaša globina "jezera" v Strugah kvečjemu na onih mestih, kjer so velike rupe ali kotliči — ravna je tu precej vegasta. Ako pa merimo globino povprečno, po pravi obdelani in po poseljeni ravlini, moramo reči, da znaša debelina vode 3 do 4 ali 5 m. S tem se seveda slika povodnji prav nič ne spremeni, zakaj taka globina popolnoma zadostuje, da uniči ves pridelek, ograja hiše in gospodarska poslopja ter prepodi ljudi in živino.

In Barje?

Škoda, ki so jo povzročile zadnje povodnji, je po posameznih krajih različna. Ponekod je podrla mostove, naneslo kamenja na njive ali odneslo prst s polja. Drugačnja je škoda n. pr. na Ljubljanskem barju. Tu je voda vedno mirna in ne dere, zato ne trga in ne nanaša kamenja na njive. Ali zato pa ne dela prav nič manj škode, prej več. Zakaj največja nesreča pri povodnji na Barju je ta, da voda vselej silno počasi odteka. To pot je stala do mala en teden. Krompir, ki je bil v vodi, je izgubljen, ker brez izjeme vse gnije, kakor da se je prekuhal. Na Barju imajo o tem bogate izkušnje in prav nič ne pretiravajo, ko tožijo, da so izgubili ves krompir. Letos je bil zaradi keane pomladi domala še ves nočelniki) so sklicali javen shod, jani odlašali, v računi, da se bo še nekoliko odebelil. Pa je šlo dobesedno vse upanje po vodi.

Prav tako kot krompir bo segnila vsa repa in pesa, pa vse korenje; to pa se pravi, da pravišim ne bo dobesedno kaj dati jesti, zakaj z drugimi pridelki jih Barjani ne morejo krmiti, ker jih nimajo; korenje, ki bi prišla še v poštev, pa je prav tako prizadeta pri povodnji. To se pravi z drugimi besedami, da morajo Barjani ali sedaj zaklati prašičke, neregijene, majhne, ali pa jih prodati za ceno, ki sploh ni resne besede vredna. Barjanom je potemtakem povodenj vzela tudi zabelo.

Njihovo nesrečo bomo vedeli pravilno oceniti, ako se zavedamo, da Barjani drugega zemljišča sploh nimajo, kakor to, ki jim je bilo poplavljen. Kmetje tu nimajo morda nekaj njiv na višjem zemljišču, ki bi bilo ostalo od povodnji neprizadeto; tu je bilo prav vse pod vodo, vsa njihova posest. Časopisna poročila niso bila prav nič pretirana: Barjani so danes zares ajromaki, stiska je zares velika. Najbolj spominja na nesrečo, ki je zadela Struge; tudi tamkaj je vse pod vodo, tudi tamkaj bo ves pridelek izgubljen.

Povodenj na Barju je bila velika. Marsikdo se je začudil, kako da kljub regulaciji še vedno take polave. Naglasiti je treba, da se poglabitev Gruberjevega kanala silno pozna; voda ne nastopi tako visoko kakor je nekdanj in hitreje odteče. Treba je namreč popraviti časopisne vesti, ki so trdile, da take povodnji na Barju že silno dolgo ni bilo. Naoprotno: že v zadnjih

20 do 30 letih je bila večkrat tudi večja povodenj, toda vprašanje moramo pravilno zasukaati: kako strahotno povodenj bi bili imeli te dni na Barju, če ne bi poglabili Gruberjevega kanala in sploh regulirali vode; poplava bi bila dosegla rekord, kakor ga je v Celju in v Strugah.

Slično je na Cerkniškem polju; tudi tam pomnijo ljudje še mnogo večje povodnji nego je bila sedaj, toda pristavljajo pri takem razgovoru: kako veliko jezero bi imeli letos, če ne bi bili potrebili požiralnikov v Karlovi. Tudi tamkaj je že doseganja regulacija zmanjšala povodenj, odnosno jezero. Prav tako je tudi v Loški dolini, kjer se pozna, da so popravili in očistili požiralnike in Golubini; povodnji so postale manjše in tudi letošnja ni dosegla višine, kakor jo ljudje pomnijo iz prejšnjih let.

Struga Ljubljane se je sama poglabila

Ljubljana, 3. oktobra.

Odkar so 2. okt. zopet zaprli trnovsko zatvornico, se na obeh bregovih Ljubljane zbirajo gruča ljudi, ki opazujejo kupe gramoza, kamenja; peska in mivke, kar vse je bilo naplavljen po zadnjih silnih nalivih na betonirano strugo Ljubljane od trimostovja tja do Zmajškega mostu. Proti Čevljarskemu mostu se je struga znatno znižala, vendar je tudi v tem delu na nekaterih mestih precej kamenja in gramoza. Terensko-tehnična sekcija je po svojih inženjerjih dognala, da se je Ljubljanska struga od Čevljarskega mostu tja do Franciškankega ob povodnji v dneh od 22. do 25. septembra poglabila za približno 1,50 m, tako da bo treba pri bodočih betonskih delih v tem predelu strugo poglobiti samo še za dober meter. Vso izjedeno maso je deroča Ljubljanka odločila na betonirani strugi do Zmajškega mostu.

Terensko-tehnična sekcija je tudi pregledala množino naplavljenega gramoza. Splošno stoji do 1,80 m visoko ter pokriva površino nad 2000 kv. metrov, tako da je tam nagradenega raznega materiala za najmanj 2000—3000 kub. metrov. Pa tudi na drugih mestih je obilo materiala, ki ga je Ljubljanka prinašala s svojega gornjega toka. Računajo, da je bilo v strugi naplavljenega do 5000 kub. metrov raznega kamenja in gramoza, peska in zemlje.

Pri Franciškanem mostu je Ljubljanka izkopala globok tolmun, v katerem se danes voda stoji do 2 m visoko. 2. okt. popoldne so okoli srednjega opornika merili višino vode. Na splav je skočil merilec in meril z železnim drogom odnosno z merilom vodo. Popoldne so pripeljali tudi črpalke ter jo danes montirali, da bodo začeli vodo črpati iz struge v glavni odvodni kanal. Pri trimostju je voda izkopala material do sive ilovice.

Nujno so potrebna zavarovalna dela pri Franciškanem in Čevljarskem mostu, da oba mostu obvarujejo pred novim navalom. Zgraditi bo treba tudi napravo, ki bo zadrževala nadaljnje nanašanje gramoza in kamenja na betonirano strugo.

Cenitev na Barju

Ljubljana, 3. oktobra.

Cenilna komisija mestnega načelstva je v pondeljek pričela ceniti škodo po povodnji na Barju. Komisijo tvorijo načelnik gospodarskega urada dr. Riko Fux, mestni ekonom g. Lap in uradnik g. Mužina ter po dva zaupnika posameznih vasi. Komisija si je najprej ogledala Črno vas in Lipe. Tu je poleg Hauptmanice škoda največja. Velika voda je odnesla več mostov na cesti Črna vas - Podpeč, ki so jih pa takoj, ko je povodenj minila, popravili in uredili. V obeh vaseh sta krompir in fižol popolnoma uničena in neporabna. Ostali poljski pridelki, pesa, korenje in ajda so pokončani 80 do 90 odstotkov. Hiše v Črni vasi in Lipah so mnogo trpele, prav tako gospodarska poslopja. Tudi to škodo komisija posebej ocenjuje. Danes sta g. Lap in g. Mužina z zaupniki ocenila škodo na Hauptmanici in Ilovici. Cenitev bo trajala tri dni, nakar bo sestavljeno obširno poročilo.

Posledice poplav v okolici Boštanj

Boštanj, 3. oktobra.

Mnogo škode in strahu je bilo ob zadnji poplavi. Preko noči ogromno narasla Mirna in Grahovca sta poškodovali mnogo obvodnih poslopij, malinov, žag, cest in mostov. Največja škoda, ki se čuti prav za prav še sedaj, je v tem, ker je porušen del savskega mostu in s tem prekinjen ves vozni promet preko Save. Prosimo, da bi oblasti pospešile popravilo tega mostu. — Ob tej priliki moramo pohvaliti požrtvovalnost naših orožnikov, ki so pod vodstvom komandirja Česnika bili ves čas v službi in s svojo požrtvovalnostjo preprečili, da niso bile tudi človeške žrtve. G. komandir je takoj po vpadu vode preskrbel tudi čoln, da imamo vsaj za silo omogočen osebni promet preko Save.

Jurisdikcijski boj na konvenciji federacije

Vprašanje zanesla pred delegate unija pivovarniških delavcev. "Craft" unije zmagale

Washington. — (FP) — Večji del torkovega zasedanja je konvencija Ameriške delavske federacije debatirala o jurisdikcijskem sporu med unijo pivovarniških delavcev na eni strani in na drugi pa med unijami voznikov, kurjačev in tovarniških strojevodij. Pri pomenakem glasovanju je bila poražena pivovarniška unija s 6000 proti 14.000 glasovi.

Vprašanje je zanesla pred konvencijo poražena unija kot priziv proti odloku eksekutive federacije, ki je bila odredila, da pivovarniška unija nima jurisdikcije nad pivovarniški vozniki, kurjači in strojevodji. Debatna je bila vse skozi burna in končno so pri glasovanju propadli simpatičarji industrialnega unionizma, med katerimi so rudarji najmočnejša frakcija. Pri glasovanju so oddali skoraj polovico za pivovarniško unijo oddanih glasov.

Ta unija je po usroju industrialna in je pred prohibicijo kontrolirala pivovarniško industrijo stooštoto. Za svoje člane je jemala delavce vseh strok. Tako je tudi po povratku piva pričela organizirati vse delavce v tej industriji brez ozira na poklic.

Pri tem pa je naletela na odpor omenjenih treh unij, ki so vprašanje zanesle pred eksekutivo federacije, ki je odločila, da

pivovarniška unija ne sme sprejemati voznike, tovarniške strojevodje in kurjače, ampak mora člane oddati tem unijam. Proti temu je unija vzela priziv, na konvencijo.

Boj proti odloku eksekutive je vodil tajnik unije pivovarniških delavcev Joseph Obergfell, ki je rekel, da ji je federacija dala jurisdikcijo nad vso industrijo na konvenciji leta 1887 in nobena poznejša konvencija niti eksekutiva federacija še ni ovrgla tega sklepa. Odlok je imenoval za "vpad na unijo". Mi smo kontrolirali to industrijo stooštoto in jo bomo zopet, če nas pustite v miru.

Odgovarjala sta mu predsednik unije voznikov Daniel Tobin in John Possehl od Operating Engineers unije. Tobin je rekel, da je bil pivovarniški uniji odvzet čarter leta 1906, nkar je bila na konvenciji zopet sprejeta v federacijo "po zaslugi divjih radikalcev, rudarjev, ki so bili takrat večinoma socialisti." Na delegate je apeliral, naj se ne igrajo z jurisdikcijskim vprašanjem, "ker če ne bo delavstvo samo držalo hiše v redu, bo stopila vmes pa vlada in po svoje rešila to vprašanje."

Possehl pa je pivovarniško unijo ozmerjal s "pirati", "glodalci" in "krallci" ter rekel, da imajo obratni strojevodje "popolnoma drugačne aspiracije kakor ostali delavci." Argumentiral je, da so v "kraftni" ali poklicni uniji veliko uspešnejši v prizadevanjih za večje plače in boljše delovne pogoje kakor pa v industrialni.

Obema je odgovarjal Obergfell in rekel, da poklicni unionizem v praksi čisto pomeni skabanje. Tobinu je rekel, da člane njegove unije prevažajo skesko pivo. To velja tudi za druge samostojne organizirane stroke. Eksekutiva pa je ironično pestil, zakaj ni odredila, naj unija odstopi del članov tudi drugim poklicnim unijam, na primer pomivalce kozarcev in sodov. Navedel je tudi slučaj, ko se je v Minneapolisu neka detektivska agencija zatekla h "craft" unionizmu, da razbije pivovarniške unije.

Ta unija si lasti jurisdikcijo nad vsemi delavci v pivovarniški industriji, ker je starejša kakor pa druge unije prizadete v tem sporu, je rekel Obergfell, ne pa radi kakšnega principa nanašajoč se na poklicni ali industrialni unionizem.

Ker je bila pri glasovanju poražena, je povsem možno, da bo odstopila od federacije. Glasovanje samo pa pokazuje, da

ZAKLJUČKI KONVENCIJE DELAVSKE FEDERACIJE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lahko ignorira ta zaključek z odstopitvijo od federacije.

Na drugi strani pa je konvencija sprejela v federacijo Amalgamated Clothing Workers unijo. Dasi je bila od pričetku zborovanja večja opozicija proti sprejetju te unije, je bila resolucija sprejeta soglasno. Če bo Amalgamated ostala pri svoji tradicionalni agresivnosti in progresivnem karakterju, bo v federaciji tvorila "levo" krilo.

Svojo konservativnost je konvencija pokazala tudi pri vprašanju bojkota v Nemčiji izdelanega blaga. Pred konvencijo je Green naglasil militantno nasprotstvo do hitlerizma. Resolucijski odsek, kateremu je zopet načeloval Matt Woll, pa je v antihitlersko resolucijo vključil tudi Italijo in Rusijo, zmešal vse skupaj v eni skledi, dasi je fundamentalna socialna razlika vsaj med rusko in ostalima dvema diktaturama, ter jih postavil na skupen pedestal. Green je sicer tudi na konvenciji naglasil, da je on sam ostrejši nasprotnik hitlerizma ko resolucija, ampak je predliral na delegate, naj jo sprejmejo.

Edini glas proti Johnsonovemu govoru, v katerem je gozil z vladno akcijo, če stavke ne prenehajo, je prišel od F. X. Martela iz Detroita. Martel je rekel, da so stavke neizogibne, dokler bo vlada dopuščala protistuiranje pravilnikov v interesu podjetnikov. Tudi morajo unije odločno zavrniti vsako grožnjo z vladno kontrolo unij, ker to pomeni fašizem. Delegates so mu burno pritrdjevali.

Unija pridobila 10.000 novih članov

Washington. — Unija restavracijskih in hotelskih delavcev je od 1. maja pridobila 10.000 novih članov in pričakuje nadaljnjih 10.000 pred novim letom. V 63 dneh je izdala 63 novih čarterjev.

V strahu

"Ko sem bila danes pri zdravniku, mi je samo jezik pogledal in mi takoj zapisal neko okrepčevalno sredstvo."

"Ježeš, Matilda—pa vendar ne za jezik?"

večina unij gleda na to delavsko in unijsko vprašanje s stališča lastnih interesov, ne s stališča efektivno organiziranega delavstva in modernega strokovnega unionizma. Ta sebičnost konservativnih unij je voda na mlin kompanijskih unij.

PARNA GORKOTA V NAJEM

V DOMOVE, URADE IN PRODAJALNE—ZA POSAMEZNE SOBE ALI ZA VSE POSLOPJE



To je plino-parni radiator — vsak sam samostojen gorkotni komad.

PLINO-GORILNI parni radiatorji se sedaj čisto lahko upostavijo na vašem domu, uradu ali prodajalni, na zelo liberalen na-jemni način. Sedaj pa lahko enkrat budni lastniki ali najemniki poskusijo plinovo gorkoto v poslopih brez centralnega gorkotnega sistema, ali za hitro "pomot" v delih poslopih, ki niso dovolj ogreti iz centralnega gorkotnega sistema. Naša nova ilustrovana knjižica vam vse pove in da natančne pro-račune za gorkoto.

Ni v naprej plačati

Mi vam upostavimo enega ali več plino-grelnih radiatorjev brez, da plačate niti en cent v naprej. Enkrat na mesec v sezoni kurjenja (v sedmih zimskih mesecih), plačate le

Plino-parni Radiatorji služijo

- 1 Poslopijem brez centralne gorkote.
- 2 Poslopijem z centralno gorkoto, tudi le za ono "mrzlo sobo".

Pošljite ta kupon—izvedite kako se lahko najame plino-parna gorkota.

malo vsotico za najem—tako malo kot \$1.00 na vsak radiator. To se prišteje k rednemu mesečnemu računu za vašo uporabo plina. Poslužite se te ponudbe.

Hitro upostavljeno

Poučite se vse o Plino-parnih radiatorjih in našem liberalnem načinu najemanja. Se instalirajo hitro tam kamor in kadar želite. Sedaj—še danes—pošljite ta kupon za našo brezplačno knjižico.

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE CO.

122 South Michigan Ave.

Name _____

Address _____

City _____

Phone No. _____

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY
Telephone, Wabash 5000
122 S. Michigan Ave., Chicago, Ill.
Please send me your booklet on Gaslight Radiators.

Louis Adamič

SMEH V DŽUNGLI

AVTORIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISeljENCA
Poslovenil Stanko Leben

Peter Molek in jaz sva bila edina Slovenca na ladji, ki nisva potovala v podpalubju. Molek se je bal, da ne bi slaba hrana in pomanjkljivo, nezadostno zračenje "globoko spodaj" znova pošteno zagodila njegovemu zdravju; tedaj pa je tudi moj oče v svojem ponosu vztrajal, da mi kupi listek drugega razreda. Molek in jaz sva skupaj zasedla tesno kabino.

Ko sem bil prvi dan na planem morju, sem imel čuden občutek teže in tesnobe krog prečne prepone. V glavi so se mi podile izgubljenosti, brezvezne misli na dom, na Janka Radina, na Blato in na Ljubljano, na vse, kar se mi je bilo prigodilo zadnje čase.

Poleg pretresljivega strmenja, da se prvič v življenju vozim po oceanu, so bile najboljše in napolnejše ure na tem potovanju one, ko me je Peter Molek učil pomena in izgovorjave ameriških besed in izrazov.

Dan preden smo dospeli v newyorško pristanišče, mi je Peter Molek dejal po angleško: "You'll be all right in America, even if it is a jungle," kar sem docela razumel le z neznanostjo njegovo pomočjo. Nato je dodal po slovensko: "Ti greš v Ameriko zaradi razburjenosti in prigod. Le nič se ne boj; tebe Amerika ne bo razočarala; obojega, razburjenja in prigod, boš našel dovolj."

Nisem vedel, kaj naj bi dejal na to. Občutek teže in tesnobe krog prečne mreže se je bil popolnoma izgubil. Prenehali sem misliti na ljudi in stvari iz domovine.

II

Jutro dne 30. decembra 1913. je bilo v New Yorku jasno in mrzlo. Na obali je ležal aneg.

Molek in jaz sva bila na palubi, ko smo minili kip Svobode, ki me je za trenutek osepnil s svojo velikostjo. Pogled se mi je napeto upiral k silueti niže ležečega Manhattanja. Molek mi je nekaj pripovedoval, toda spominjam se le malo, kaj mi je pravil. Ves sem trepetal.

"To so buildings," je pokazal Molek. "Tam v megli stoji Woolworth Tower. Ali vidiš?"

Prikimal sem. Tonil sem v kaos vtisov in novih pogledov. S čudnim zanosom me je navdalo, če je "Niagara" zabrizgnila ladji pred nami v znamenje, naj se umakne. Najrajši bi bil zavrisal prav tako glasno kakor ta brlzig.

Zdaj pa zdaj sem se ozrl na hrupno, slikovito, po česnu zaudarjajočo trumo, ki se je gnetla na palubi. Bili so ljudje morda dvanajstih narodnosti, ki so se stiskali med vretena pri sidrih in med dvigala, sikajoča od pare, se prerivali proti ograji na palubi, so pehali in stiskali, da bi ujeli bežen pogled na novo deželo, na mesto; dvigali so otroke in celo večje dečke, da bi videli kip Svobode; ženske so jokale od veselja, možje so v zahvalni molitvi padali na kolena, otroci so kričali, vekali in plesali.

Usidrali smo se nekje v East Riverju in zalajal sem daljno hrumenje prometa v mestu.

Blíže sebi pa sem zagledal veliki lok brooklynskega mostu. Ogromen in veličasten se je risal na jasno zimsko nebo z ladjami, ki so plule pod njim. Jeklo! Jeklo! Jeklo vae naokoli, kamor je segel pogled.

III

Posrečilo se mi je bilo dobiti naslov Štefana ("Steva") Radina, brata mojega pokojnega prijatelja Janka. Pisal sem mu, da bom v Novem Yorku točno dne 30. decembra in ali bi se ne oglašil pri meni na Ellis Islandu, o kate-

rem mi je povedal Peter Molek, da je pregled na postaja za izseljence. V pismu sem mu obrazložil, da sem bil priča, ko so ubili njegovega brata in da sem bil zaprt in izgnan iz šole, ker sem se z Jankom udeležil demonstracij.

Z ladjo so nas na prevozniki barki izkrcali na Ellis Islandu, kjer sem od Steva dobil brzojavko, da bo prišel pome naslednji popoldan, če bo izvedel od priseljenskih oblastev, da lahko odidem, v primeru seveda, če bom pripuščen.

Dan, ki sem ga preživel na Ellis Islandu, je bil neskončen ko večnost. Med priseljenci različnih narodnosti so začele krožiti vesti, da bodo nekaterim zabranili pristop v Združene države in nas poslali nazaj v Evropo. Mrzel pot me je oblival zaradi teh vesti po cele ure, dasi so bile, kolikor je bilo meni znano, vse moje listine v redu in sem v podlogi svojega jopiča imel zašitih pet in dvajset dolarjev v ameriški veljavi; to je bila namreč najnižja vsota, ki jo je po zakonu moral imeti pri sebi vsak priseljenec, preden je stopil na ameriška tla. Ko sem prepadetoval nekaj teh bojazni, sem si z domišljijo prestopoma priklical v zavest vznemirljivo čustvo, da bi utegnil zboleti za ošpicami ali osepnicami ali pa za kako drugo podobno boleznijo. Slišal sem bil, da so več sto bolnih priseljencev pridržali v karanteni na otoku.

Prvo noč v Ameriki sem prebil v družbi sto in sto drugih nanovo došlih priseljencev v ogromni dvorani z vrstami tesnih železnih in platenih ležišč, postavljenih štiri rede na visoko. Meni so nakazali ležišče, ki je bilo v najzgorajšnjem redu. Večina drugih priseljencev je imela s seboj posteljino. Jaz nisem imel ničesar. Nekdo mi je vrget odedo, toda bila je pretenka, da bi zalegla proti mrzlemu zraku, ki je bruhal skozi odprta okna. Vso noč sem se tresel brez spanja, prisluškujoč smrčanju in samogovorom iz sanj v približno dvanajstih različnih jezikih.

Na ležišču neposredno pod menoj je ležal Turek, ki je spal s turbanom okoli glave. Bil je visok, tenek, temnopolt, vdrtil lic in krivega nosu. Spravljen z Ahamom je smrčal vso noč, iztiskajoč tenko piskajoče sikanje, ki ga je včasih za trenutek ali dva povzel v globljem tonu.

Premišljal sem, kako je to čudno, da bom prebil vso noč v tako neposredni bližini Turka, kajti Turki so bili dedni sovražniki balkanskih ljudstev in tudi mojega naroda. Sto in sto let so Turki vdiral na slovensko ozemlje in ga pustošili. No, in sedaj ležim tu in skušam zapati naravnost nad Turkom s samo tenko plateno ponjavo med nama.

Kmalu po jutrnjem svitu sem ga slišal, kako se je nenadoma začel gibati in premikati. Trenutek zatem je začel mrmrati nekaj po turško in se v naglici skobilil s svojega ležišča. Nekam težko je šlo, preden se je skobacal in izvlekel, ker je bilo med njegovim in mojim ležiščem komaj za čevljev prostora, in v svoji silovitosti naglici mi je z vso silo zapilil ostro koleno v križ. Skoro bi bil glasno kričnil od bolečine.

Ko je bil varno na tleh, je Mohamedanec mrzlično začel stikati in brskati po vreči, v kateri je nosil svoje stvari, in ni dolgo trajalo, ko je privlekel iz nje dolgo, ozko preprogo in jo skrbno razgrnil med obe vrsti ležišč.

(Dalje prihodnjik.)

ABECEDNIK

Iz rusčine

Pelagija ni znala brati ne pisati. Se svojega imena ni mogla podpisati. Pelagiji mož je bil pa na odgovornem mestu v delavskem svetu.

Nekdanji kmet se je bil za petletnega bivanja v mestu maršičesa naučil. Ne samo da je znal podpisati svoje ime, tudi drugih stvari je vedel celo kopico. Zato mu je bilo na moč nerodno, da je njegova žena tako malo izobražena.

"Veš kaj, ljuba Pelagija, vsaj svoj priimek bi se lahko navadila napisati," ji je dostikrat prigovarjal. "Saj je zelo lahek in ima le dva zloga: Kuč-kin. Se te enostavne besede ne znaš načeti — veš, to je le malo preveč!"

Pelagija je pa vselej odmahnila z roko in odgovorila:

"Počemu, ljubi mož, počemu mi naj bo? Saj nisem več mlada; vrhu tega mi je roka postala nekam okorna, zakaj naj bi se potem ob koncu svojega življenja še učila in čakala pismenke? To rajši prepustim mladim pionirjem znanosti. Tudi brez tega bom v miru čakala smrt."

Nu, Pelagijin mož je bil zelo zaposlena osebnost in se ni utegnil prida ukvarjati s svojo ženo. Zato je pri njenih besedah samo zmigoval z rameni in vzdihoval: "O, Pelagija, Pelagija!"

Nekoč ji je pa le prinesel abecednik.

"Na, ji je rekel, "tule imaš knjigo za samouke, sestavljeno po najnovejših načelih. Če hočeš, ti bom rad pomagal pri učenju."

Pelagija se je samo nasmešnila, vzela knjigo, jo nekajkrat obrnila v rokah, nato jo je pa zaklenila v predal.

"Naj tam leži," si je dejala, "nemara bo mojim otrokom kdaj prav prišla."

Nekoč se je pa zgodilo, da se je Pelagija vsedla za šivalno mizico, da zakrpa suknjič svojega moža, ki si je predrgnil rokav.

Tako je sedela s šivanko v desnici, z levico je pa vzdignila suknjič, da si ga natančneje ogleda.

Zdajci je pa začutila, kako je zalestelo med vrhnjim blagom in podlogo.

"Da ni nemara bankovec pozabil v žepu?" je šinilo Pelagiji skozi glavo. Segla je v žep in potegnila na dan pismo v čednem in drobnem ovitku z majhnimi črkami, in papir je dišal po kolinski vodi.

Pelagiji je zastal dih.

"Ali me mar mož vara?" je pomislila. "Če si ne dopisuje s pravimi damami in se posmehuje meni, nevedni bedakini?"

Dolgo je Pelagija strmela v ovitek, nato je pa potegnila pismo iz njega in ga razgrnila. Toda prebrati kajpada ni mogla niti besedice.

Prvič v življenju jo je obšel keas, da ne zna brati.

"Četudi ni moje pismo," je

premišljevala, "moram vendarle zvedeti, kaj je v njem. Mogoče se bo nato vse moje življenje izpremenilo in se bom morala vrniti nazaj v svojo rojstno vas..."

Ob teh mislih se je Pelagija spustila v bridek jok. In zazdelo se ji je, ko se je spomnila moževega vedenja zadnje tedne, kakor bi se bil izpremenil, da, celo, kakor bi si bil malo preveč skrbno vihal svoje brke in si le prevečkrat umival roke...

Tako je sedela Pelagija, strmela v tuje pismo in pretakala grenke solze. Toda kaj je bilo v pismu, le ni izvedela, ker ga ni hotela nikomur zaupati.

Naposled ga je trepetoč spravila v predal, zakrpa suknjič in jela čakati svojega moža.

Ko je vstopil, je spretno utajila svoje razburjenje in se mirno in ravnodušno pogovarjala z njim. Naposled je tako mimogrede dejala, da nima nič več proti temu, da bi se naučila branja in pisanja, ker se je navadila živeti kot neumna analfabetka.

Mož je bil teh njenih besed zelo vesel.

"Imenitno!" je vzkliknil. "Jaz sam te bom učil!"

"Pa kar koj začniva," je menila Pelagija in se srepo zagledala v lepo obrezane in privlačne brke svojega moža...

Dva meseca se je Pelagija dan za dnem mučila z učenjem branja in pisanja. Potrpečljivo je sestavljala iz glasov zloge, iz zlogov besede, oblikovala črke in se učila stavke za stavkom na pa-

met. In vsak večer, ko je bila sama, je vzela iz predala ono skrivnostno pismo in skušala razvozlati njegovo vsebino. A to ni bilo tako lahko.

Šele tretji mesec je bila Pelagija tako daleč, da je mogla rešiti to težko nalogo.

Nekega jutra, ko je mož odšel na delo, je spet vzela pismo iz predala in ga jela študirati. Le z velikimi težavami se ji je posrečilo razčleniti drobni rokopis. Toda vselej, kadar je hotela vaa obupana odnehati, jo je komaj še zaznavni parfem, ki je vel iz papirja, na novo podžgal.

Pismo je bilo naslovljeno na njenega moža in se je takole glasilo:

"Zelo spoštovani tovariš Kuč-kin!"

Pošiljam vam obljubljeni abecednik in upam, da bo vaša žena znala v dveh ali treh mesecih gladko pisati in brati. Prosim vas, dragi prijatelj, pomagajte ji pri učenju in ji pred vsem zabijte, kako zoprno je, če je človek neizobražen.

Letos namerava vlada še posebno ostro pobijati neznanje in nepismenost po vsej sovjetski Rusiji. Ali ni prav, da zato mislimo najprej na tiste, ki so nam najbližje?

Zato glejte, da zanesljivo izpolnite mojo prošnjo, Ivan Nikolajevič.

Vas pozdravlja vaša Marija Blokinova."

Trikrat je Pelagija prečitala pismo, potem je pa stisnila ustnice in se s čustvom bolesterne užaljenosti, a hkratu prečudno sproščena spustila v jok.

Zemlja se suši

Nesmiselno gospodarjenje z vodo in spreminjanja naravnih razmer po človeku povzročajo, da se zemlja spreminja v puščavo

Samo, kjer je voda, je življenje. V deželah, kjer je malo vode in padavin, se je moral človek zato že v davnih časih naučiti smotrerenega izkoriščanja vodnih zalog.

V večini puščavnih in stepnih ozemelj se vrši pred našimi očmi trajno nazadovanje za obdelovanje pripravne zemeljske površine, reke se manjšajo, oazni vrelci izginjajo. V Južni Afriki spada poglobitev vodnjakov zaradi nizažoče se lege podtalne vode med vsakoletna dela farmarjev. V Turanu in Mezopotamiji ležijo v samotni puščavi razvaline nekoč cvetočih, obljudenih mest, atlaška visoka planota, ki je bila nekoč žitnica Rimu, je danes pusta stepa. Se težje nas zadeva pojav, da se tla sušijo danes tudi v naših gosto naseljenih, s padavinami bogatih deželah zmernega pasu, kajti gladina talnega vodstva se niža, zaradi česar nastaja poljedelstvu neizmerna škoda.

V čudni oprek s tem očitnim nazadovanjem vodne množine v mnogih delih zemlje je dejstvo, da ni skoraj nikjer opaziti kakšno zmanjšanje padavin. Ugotovitvi so mogli le periodične niha je padavinskih množin v manjšem razdobju 35 let in v večjem razdobju, ki traja več stoletij. A te periode same ne zadostujejo, da bi nam mogle pojasniti nazadovanje obdelave sposobnih tal v umetno namakanih oaznih ozemljih starega sveta. Njih vpliv je bolj posreden. Sprememba podnebja v Srednji Aziji je namreč prisilila nomadska ljudstva ob času preseljevanja narodov, da so ostavila svoja dotedanja ozemlja, kjer so mogla prej pasti svojo živino, in so se razlivala skozi ves srednji vek v vlažnejša obrobna ozemlja na vzhodu in zapadu. Podjarmila so si tu stalno naseljeno, poljedelsko prebivalstvo, kar je dovedlo kmalu do razpada tisočletne, velikopotezne organizacije vodnega gospodarstva. Evfrat in Tigris sta n. pr. danes prav tako mogočna vrelata kakor pred tisočletji, toda preobilica njih vode se izliva brez koristi v morje, ker je poznejše prebivalstvo pozabilo, kak naj z njiju pomočjo namaka svoje dežele.

Podobno se je godilo Južni Afriki ob nastopu belega moža. Ni kriva kakšna sprememba podnebja, da postaja ta del sveta čedalje bolj suh, temveč vzroke moramo iskati v tem, da je naraščajoče živinorejstvo začelo uničevati prvotno bujno vegetacijo, zlasti ob bregovih rek, deževnica



—Federated Pictures.

Arthur Garfield Hays, znani odvetnik iz New Yorka in direktor Unije za ameriške civilne svobodščine, ki pomaga pri zagovarjanju komunistov, obtoženih požiga zborniške palače v Nemčiji.

se ne more ustavljati več v tleh in jih dobro namočiti, temveč odteka hitro v reke in z njimi brez koristi v morja. Seveda se da vse to popraviti, toda obnova gozdom in goščav, ki jih je človek uničil, lahko v nekoliko letih zahteva desetletnega dela in ogromnih stroškov. Kjer pa je uničenje rastlinstva že tako napredovalo, da so padavine odplavile tla in odkrile golo skalo, tam bo naravno vsak trud skoraj zaman.

V naših deželah je pripisati izsušitev tal predvsem vplivu napredujoče tehnike na naravno vodno gospodarstvo. V ozemljih, kjer je preveč moče, človek namenoma nižuje talno vodovje, da bi barine spremenil v plodna tla. A čisto zadeva takšno ravnanje še vsa širša ozemlja, ki sestojajo n. pr. iz peščenca in ki se morajo potem siloma spreminjati v peščavna tla. Regulacija rek, s čimer naj se prepreči poplave in pospeši notranja plovba, je tudi velik vzrok za izsušitev zemlje, ker se na ta način odjemljejo zemlji še večje vodne množine in odpravijo po najkrajši poti v — morje. V okolici reguliranih rek in umetnih kanalov je opaziti vedno močno znižanje podtalnega vodstva. Pri gradnji prekopa Cesarja Viljema v Nemčiji, se je podtalno vodovod-

je znižalo n. pr. do 20 m. ljava 8 km. Za vasi in kraje so ostali tako na suhem, treba zgraditi drage vodne naprave, izsušenim poljem šnikom pa ni bilo več pomočnimivo je, da so opazovali znižanje podtalnega vodstva ozemljih z intenzivno prvo industrijo. To vodno izteka namreč od blizu in v jame. Tudi čedalje več raba vode v velenostih in strijskih središčih izkorišča loge podtalnega vodstva v ni meri. Grunewaldska je bližini Berlina morejo vzditi n. pr. samo še na ta način s črpalnimi napravavajajo vodo iz reke Havela.

OSELI.

Ameriški časopis "Wear" priobčuje k vpridanašnjih vsemogočih konferenc tole izvirno in mivo pripovedko:

Bil je nekoč arabski človek, ki je imel veliko čredo oslovov je na nje ponosen in dne je povabil proroka Mohameda, da si jih ogleda.

Mohamed je prišel, preskusiti razum teh oslovov jim je dejal — Mohamed namreč ni mogel govoriti z osli —

"Kaj zahteva en osel tovanje trodnevno?"

Tedaj so osli hitro stopaj in so se posvetovali, pa so zaklicali:

"Veliki prorok, za trodnevno potovanje potrebuje vsak osel sveznjeve sene in trzrnja!"

Ta odgovor je imela tarna oslovska srenja za metnega. Pa je rekel prorok: "Napravi mi trodnevno potovanje, ali šestih sven sena in treh vreč zrnja dam! Kdor je zadovolj manjšo količino, naj stoprej!"

Pa so se vsi rinili okroka, drug je skušal drugega, vpili so svoje proroku v ušesa, in vsakvil nižjo ponudbo kot prednik. Neki, posebno uhat, osel je pa vpil glasno:

"Čuj me, veliki prorok, napravim potovanje za sveženj sene!"

Tedaj je dejal prorok rec ti, osel neumno, saj ga samega svežnja sene reš na trodnevno potniti živeti, da o kakršni službi sploh ne govorim.

Pa je odvrnil dolgouh: "Ko bi pa tako rad kupčijo!..."

(Priř. Cv)

JUGOSLAVIJO

Moderni udobnost in neprekinjena gostotav v vseh razredih... Tedenišna odprta iz New Yorka... Pripravna in hitre izselitve v Hamburg

ZMERNE CENE

Pojamila vam da vseh lokalni agent ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, enotno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojasnila